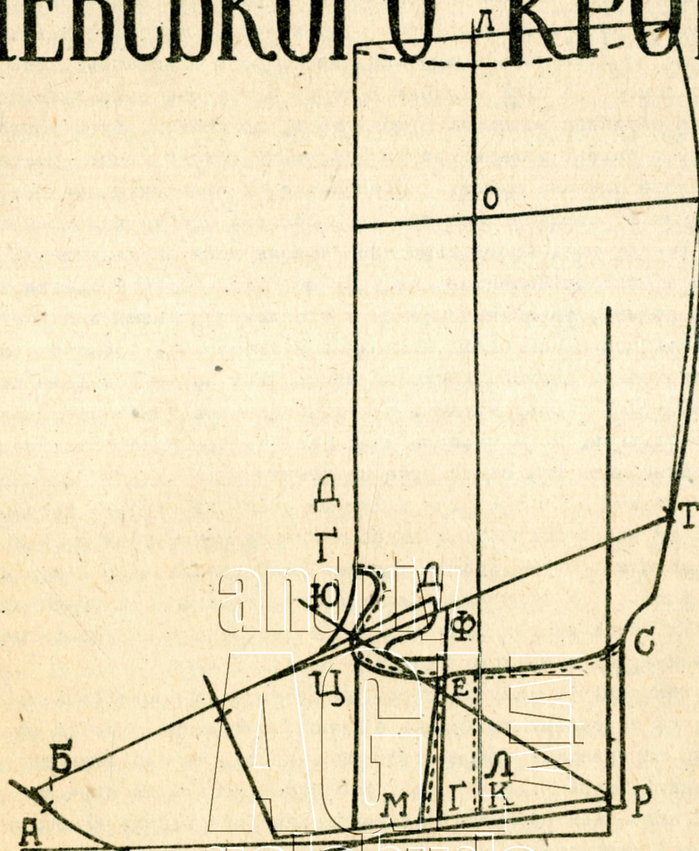
М. ТИЖОЙКИЙ

ПІДРУЧНИК ШЕВСЬКОГО КРОЮ

ДІЛЛІНГЕН 1947

НАКЛАДОМ АВТОРА

Вступне слово.

Мотто: "Через вправу до мистецтва" або
"вправа робить майстром".

Завданням цієі книжечки є обзнайомити кандидатів на майстрів шевського крою з усім,що вони в практичному житті мусять знати, а всім, що цікавляться шевським кроєм дати підставові, теоретичні відомості з цієі ділянки.В першу чергу має вона бути помічною слухачам шевських курсів крою, що повинні бути зорганізовані в фахові товариства чи обеднання.Кожний адепт -учень шевського ремесла мусить допомагати собі практично при вивчаннірисунків, послугуючись при тому папером,старим полотном іт. п.,а тільки тоді провіривши своє знання може приступити до праці зі шкірою.Полегшою для учня шевського крою є вміння шити на машині, та обзнайомлення з різними шевськими машинами. До шевського звання слід підходити з любовю і з посвятою,аж до остаточноі пермоги.Книжечка має рівнож на меті запізнати широкі круги громадянства з шевським званням так часто в житті необхідним, що в сьогоднішний мент нашого розсіяння поміж чужиндями може нам стати дуже потрібним.
При вивчанні крою слід теж звернути увагу на шевське товарознавство,як нпр.: шкіра і ії виправа /гарбування/,роди шкір,шевські додатки /нитки,дратва,шпильки,клей,цвяшки,віск і т.п./, роди копит і іх формування,шевське приладдя і т.др.Ручна праця всіх часів завжди вище оцінюється як механічне /фабричне/ виконання, бо в кожному званні є мистці і учні.
Всіх товаришів по званні прошу поділитись по прочитанні цієі книжечки зі своіми заввагами зі мною, щоб можна було іх своєчасно використати при наступному виданні, та щоб оминути всякі можливі помилки.Всі подані рисунки є трикратно зменшені.
Нехай нашим кличем будуть слова:"Лицарі праці!Гуртуйтесь,ушляхотнюйте своє звання,а клич-приказка нашого словацького побратима-шевця Баті .."наш покупець, наш пан".. хай видніє на кожному місці де Ви живете й працюєте.

А в т о р.

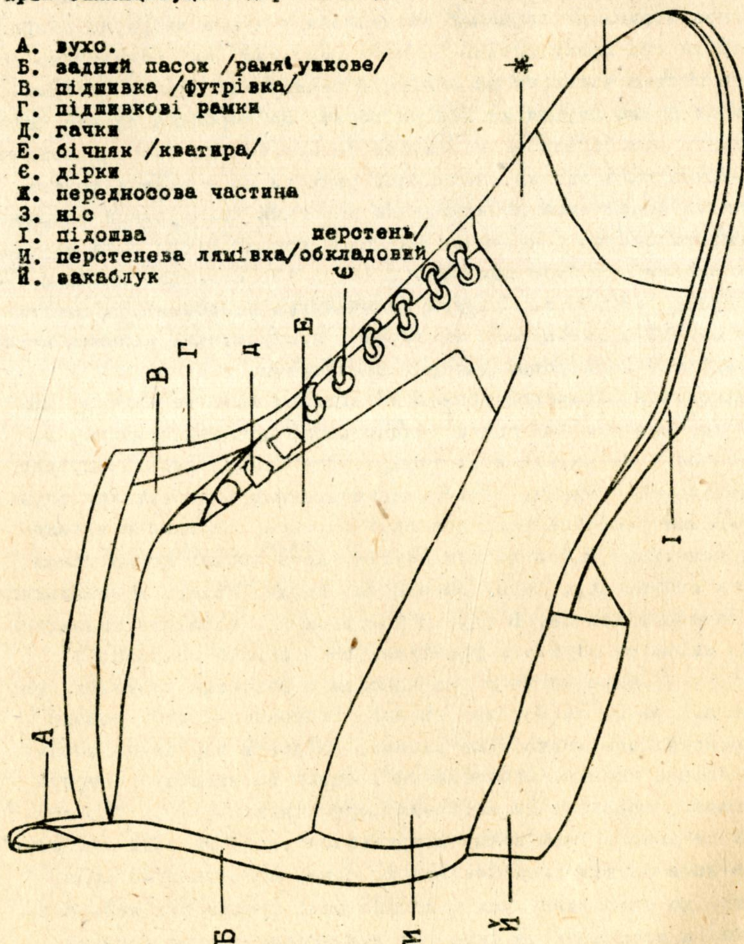
Історія шевства.

а. Історичні дані.

Ще в часах грецько-римськоі старини витворилось в міру потреби сьогодні вживане взуття, що його ношено в щоденному вжитку. Первісне старинне взуття "сандали",що його носили старинні народи /греки,римляни,германи/ складалося з куска шкіри,що охороняв спід, та був прикріплений до ноги ременями, які обвязувано довкруги кістки часто,аж до коліна.В селянських одягах задержалась ця форма взуття як пестра обува, що перейшла до нас через середновічча.Середновічне взуття це подібна до сьогоднішних чоботі обува,яка мала вигляд своєрідноі панчохи,що в різних кругах багатших людей була прикрашувана дорогими кольоровими взорами з великим смаком і неменшим накладом грошей.Після т.зв.взуття "з дзьобами",що було поширене в 14. і 15. столітті прийшло около року 1480. т.зв. взуття "з качачими дзьобами".Це взуття було звичайно виконуване зі шкіри і прикрашуване різними металевими чи з кольоровоі матеріі прикрасами.
Середновічне лицарство носило на відміну залізне взуття, що було доповненням залізного, лицарського панциря.Мужчини, що в тих часах не належали до лицарського стану, але виконували різні функціі звязані з військовим званням і військовою службою носили охоронне взуття з грубоі шкіри, скріплене металевими нашивками.Жінки носили взуття, що мало зовнішні форми голов різних тварин нпр. форму коровлячоі морди, /т.зв. кугмавльшуг/ або качачого дзьоба. В другій половині 16. століття появилось більш спічасте взуття з розеттами,що в першій половині 17. століття зробило нагло місце чоботам з високими халявами, що виходили, аж по за коліно, та його охороняли.В добі рококо й бароко ношено найчастіше високе, спічасте взуття зі спряжками /зване по нім. шналленшуге/, емпір на відміну повернув до старих, подеколи ще античних форм сандалів. 19.і 20. століття це доба в якій менше звертається увагу на зовнішні форми, а саме взуття приміниється до форми ніг, та духа моди.
Взуття, що його виробляли і носили наші предки від найдавніших часів починаючи не було так різнородне своіми формами,

я. взуття народів заходу.Для Українців типовим взуттям є чоботи,що в свойому історичному розвої осягнули багато різних форм і відмін.Часи княжі дали можність розвинутись сильному взутті, що його вживали дружинники підчас походів, чи купці в своїх купецьких мандрівках,а боярські роди на полюваннях і підчас своїх ділових поїздок.Взуття це нагадує півчеревики,або чоботи й виконувано його зі шкіри.Доба козаччини дає свій типовий крій сапянців,що задержались до наших часів.

А. вухо.
Б. задний пасок /рамя'ушкове/
В. підшивка /футрівка/
Г. підшивкові рамки
Д. гачки
Е. бічняк /кватира/
Є. дірки
Ж. передносова частина
З. ніс
І. підошва
И. перотенева лямівка/обкладовий
Й. закаблук

Черевик і його складові частини.

б. Дефініція взуття і роди шкіри і взуття.

Взуття це зладжена зі шкіри, рідше з матерії /нпр. з фільцу/, гуми,дерева іт.п. охоронна одежа ніг людини на твердих підметках.З уваги на форму розрізняємо т.зв. піввзуття з низькими і чоботи з високими халявами, а дальше взуття щоденного вжитку, спортове взуття,взуття сценічне /до танків/,для їзди конем і т.п.Величина і форма взуття позваляють нам поділити його на обуву мужеську,жіночу,хлопячу і діточу.Чоботи з уваги на їх приміненння поділяємо на такі роди: чоботи шнуровані,запинані на гузики і спряжки, чоботи для їзди на конях /для швидкої їзди -джокейки,дербіштіфель/,кавалерійські, а дальше чоботи спортові, для їзди на моторових возах і т.п.Черевики поділяються на такі роди: півчеревики,черевики шнуровані,черевики з гузиками,спряжками,спортові,черевики для їзди на конях,"люксусові",та різні спеціяльні черевики як нпр.:опанки,сандалети,сандали,т.зв.пупси іт.п.З уваги на роди шкіри розрізняємо черевики боксові /телячий бокс/,черевики з волового боксу, елеґантні,мякі черевики з шевро шкіри,/шевро зі шкіри дикої кози, т.зв."камяної"/черевики зі спортової шкіри,юхтові або інакше "ватерпроф" /товщена шкіра/,черевики зі шкіри диких тварин, а останньо маємо навіть черевики зі шкіри вужів,крокодилячої шкіри,ящірок, та всякого іншого роду рептилій.

в. Виріб взуття і складові частини.

Заки виріб взуття став одною з частин індустрії /в 80-тих - 90-тих рр. минулого століття/, вироблювано черевики тільки рукою при помочі знарядів таких як молоток,кліщі,копито,шило, дратва,"рашплі",приладдя до чищення і другі.При сьогоднішних високоудосконалених методах праці /механічної продукції/ не ма вже майже ніякої частини роботи, що її виконуваноби ще рукою.Модерне виробниче шевське заведення чи варстат має майже длявсіх частин взуття спеціяльно оконструовані машини, які виконують всю працю багато скорше і точніше як це виконувано при помочі рук і вичислених в горі приладів.Повстання індустрії усунуло не тільки працю ремісника, яка в високопроми-

словних країнах майже цілком змеханізована, ремісник виконує тільки взуття спеціяльне /нпр. ортопедичне/, але теж змінило і методи. Машина створила нові методи /системи/ праці й виробу, а беручи під увагу знання анатомії людської ноги конструовано все кращі форми "копита", що відповідають людській нозі, та дають можність свобідно порушатись і свобідно ходити. Тому і як сам добре зроблений черевик стає причиною доброго самопочування людини, коли на відворот зле зроблене взуття стає навіть причиною різних хворіб ніг.

г. Взуття в щоденному вжитку.

Черевики мусять перш за все мати анатомічно правильну будову, кій нога почувається від першого дня добре і має достаточну скільксість повітря. Надто гостро закінчене взуття, завузке або з надто високим запятком мучить ногу. Щоб нога мала належне опертя, взуття в т.зв. підбитті мусить точно прилягати не стискаючи однак ноги, ані не звужуючи її.
На всіх інших місцях взуття мусить бути достаточно широке, головно в пальцях мусить бути цілком вільне. Черевик якого б він не був роду мусить мати запяток. Взуття без запятка можемо носити тільки на нерівному терені /підложжі/ такому як но поле, ліс, сіножати і т.др. На штучних дорогах слід носити взуття тільки на запятках. Запяток не сміє однак бути надто високим, бо в противному випадку нога колишеться і тратить рівновагу, а цілий тягар тіла дістає неправильне положення. При виборі діточого взуття треба звертати увагу на те, щоб черевик у внутрішній частині був дещо вищий як у зовнішній /підкладка, підвищення під пяту/, та щоб не викликував здеформування ніг /знане в німецькій мові під назвою "кнікфус"/. Для людини зрілої, що має здорові кращими в ношенні є півчеревики звані теж мештами, тому що уможливлють легший доплив свіжого воздуха.

д. Чищення і консервування взуття.

Черевики, що їх не вживаємо треба все натягнути на зладжені в тій цілі спеціяльні форми звані в шевській термінології

"правилами".Перемочене взуття натягаємо теж на згадані правила та сушимо на вільному повітрі здалека від печі і вогню, бо в противному випадку шкіра скоро корчиться,тріскає і стає непридатною до вжитку.Шкіряне взуття на пів просохле або тільки легко вогке найкраще натерти ляноліною, товщем до шкіри траном,оливою можна теж і рициновим олійком.Щойно по якомусь часі можемо вживати це взуття знову.При консервуванні взуття мусимо звернути увагу теж і на те, з якого матеріялу є воно зроблене,бо в противному випадку, примінивши мильний спосіб консервації можемо взуття стратити.

Взуття шкіряне,чорне, по вичищенні з бруду натираємо пастою /або кремом/, а час від часу товщем до шкіри або спеціяльною оливою до чобіт.

Кольорове,шкіряне взуття прочищуємо що якийсь час бензиною або мішаниною бензини з молоком у відношенні 1:3, усуваючи всі плями й бруд, а опісля натираємо кремом якого краска не є темніша від краски шкіри.По натерті кремом взуття"глянцуємо" т.зн. надаємо йому полиск.

Взуття лякерове чистимо так як лякеровану шкіру.

Взуття зі шкіри диких тварин/чистимо твердою щіткою,/добре теж чистити щіткою з металевих дротиків/ або шкляним папером /по нім."гляспапір"/,всякі плями усуваємо бензиною, а на кінець вигладжуємо гумовою щіткою.Що якийсь час натираємо тенктурою і посипаємо пудром.

Шовкове взуття /жіноче/ чистимо обережно бензиною.

Взуття з полотна або з бавовняних матеріялів /якщо воно сильно забруджене/ чистимо водою з милом,а плями усуваємо при помочі пумексу /порошок,по нім. бімсштайнпульвер/,та натягаємо на форми"правила".Опісля легко звогчуємо взуття при помочі щітки й натираємо спеціяльним кремом або пастою до полотняного взуття.

Взуття брокатове натираємо зладженими в тій цілі пудрами.Взуття це слід переховувати в чорному папері а бо в такоїж краски матерії, щоб золота і срібна краска взуття не втратила свойого полиску під впливом світла.

е. Будова і складові частини черевика.

Основні складові частини черевика це т.зв. верхи і споди. Верхи виконуємо звичайно з мякоі шкіри,що дається легко формувати, та лагідно обкриває цілу ногу.Споди за те ,це тверда сильна шкірянка хоронить цілу спідну частину ноги від можливих покалічень,від нерівностей терену,запобігає всяким подразненням шкіри і т.п.

Верхи що тех інакше називаємо халявами, складаються в залежності від роду виконуваного моделю черевиків з різних складових частин як нпр.: перстенева лямівка /рінгбезац/,передносова поверхня /блят/,носова частина /каппе/,бічна кватира халявки /бічняк -зайтеньайль/,підшивка,/футрівка-футтер/,підшивкові рамки /айзенштрайфен/,гачки /аграффен/кабзлі, що змідцнюють дірки і т.п.

Ті частини виконується в спеціяльних робітнях для шевського крою на підставі різних паперових шабльонів,що мають металеву оправу і які виконує моделяр на підставі копит з платів шкіри або з тканин.При серійній продукції знаходять примінення тех так звані"витискарні" /штанцівки/,машини, що виконують певні, означені форми предметів.Краі /канти/ куска шкіри зістругується на те, щоб осягнути гладкі форми черевика при складанні його поодиноких частин.В великих підприємствах вживається до цього спеціяльні машини, що формують на готових формах різні бажані зморщення, взори/нпр.карби довкруги підметків/ і т.п. Осібні машини, що служать до витискання діркових взорів /перформірмашіне/прикрашують верхи різними бажаними комбінаціями дірок,вирізів і.т.др. Так приготовленні верхи ідуть до стебнувальних машин,що зшивають і скріплюють поодинокі складові частини верхів в одну цілість.Інші машини виконують інші кінцеві роботи як нпр.: витинають дірки для шнурівок,набивають кабзлі,прикріплюють гачики, гузики, пришивають "язики",клямри і т.п.Так приготовлені і викінчені верхи шнурувальна машина зішнуровує разом і приготовляє іх до дальшоі роботи.

Споди як друга основна частина взуття діставають свою першу фор-

му теж у згаданих вже витискарнях "штанцівках", що надають їм бажану форму. З найкращих частин шкіри тварин робиться виготовляється підметки, та накривні частини закаблуків, зі шиї і боків виконується зади і вистілки "бранзолі", а з копит і голови інші частини закаблуків. Частини запятків веструється /загостриється/, надається їм бажану форму, частини закаблуків зчіплюється разом, збивається, стискається і накривається накривною частиною закаблука.

Приготовлені частини верхів і/закаблуків/ сподів мандрують до монтажних варстатів і машин. Зшиварка /гефтмашіне/ прикріплює вистілки /бранзолі/ на копитах. Після вклеєння запятка втягається верхи на копито, та прикріплюється пружний матеріял для носів. Спеціяльна машина натягає верхи на копито /правило/, прикріплює його, інша машина натягає носи, боки, і пяти і прибиває їх цвяхами т.зв. тексами. Третя машина вирівнює підчас натягання всякі можливі фалди. Порожнечу, що повстала в той спосіб виповняється шкірою, корковою масою або фільцом. Місця де має в черевику спочивати суглуб виповнюється деревляними, картоновими або навіть і сталевими підпирками, що мають на меті задержати бажану форму взуття підчас дальшої праці. Після того пр прибивається підметки чи властиво підошви. Цю частину роботи виконується такими способами:

1. Ручна робота.
2. Система "Годяр-Вельт Систем" або рамове виконання.
3. Система Маккея або т.зв. шиття наскрізь сподів.
4. Кілкування.
5. Прикріплювання спеціяльним клеєм "АГО" /ацетоновим клей/.
6. Шиття швом подвійним, потрійним і т.п.

Викінчуючи прикріплювання до сподів верхів системами "Годяр Вельт Систем" і системою Маккея звертається увагу на те, щоб при помочі різнородних удосконалень /різнородних машин/ можна було верхи і споди як найкраще споїти в одну цілість, так щоб вони і мали гарний вигляд і гарно лежали на нозі. Головно при виробі черевиків системою "Годяр-Вельт Систем звертається

увагу на повну елястичність, та легкість взуття при задержанні повноі елегантності зверхнього вигляду.
Система Маккея звертає радше увагу на видержливість взуття, та знаходить приміненння при виробі взуття спортового, нпр. лещетарських черевиків, туристичних черевиків і т.п. При перегляді поодиноких систем виготовлювання взуття слід звернути увагу на систему т.зв. ліплення -клеєння або інакше система "АГО". Основою цієі системи є склеювання головних спідних частин як підошви,підметки, бранзолі /вистілки/ і т.п. специяльною клеїстою субстанцією "АГО",що з уваги на свій хімічний склад зчіплює всі частини черевика в одну нерозривну цілість.Всі інші системи приміняються при виробі специяльного взуття,спортового взуття чи лічничого /ортопедичного/,як теж взуття до специяльних,окреслених завдань.

МІРИ СТОПИ і КОПИТА.

В рисунку 1 є наведені наступні міри стопи: 1.міра подушки, 2.міра підбиття, 3.міра пяти, 4.міра кістки, 5.висота холявки, 6.горішня міра кінцева, або міра ноги. Всі міри стопи є підставою до модельованя холяв /правил/. Різниця між мірою стопи, а мірами копита і правила лежить тільки кілько в довжині. Якщо беремо міру в повітрі /без опертя/ поміровим приладом, то тоді мусить бути копито 2 цм. довше. Якщо є подана довжина рисунку /контур стопи/, то копито має бути завше о 1 цм. довше. При гострих формах копита зростає та різниця о 1/2 до 1 цм. В цей спосіб повстає гармонізація холяви і бранзолі з копитом, тому то рисуємо моделі не після довжини стопи, але після довжини копита.

Для означення мір послуговуємось наступними скороченнями:

"Д" = довжина копит

"Пд" = підбиття

"Км" = міра кістки

"Гмк" = горішня міра кінцева

"Вз" = висота запятка

"Мпд" = міра подушки

"Мп" = міра пяти

"Вх" = висота холявки /правила/

"Мл" = міра лидки 3 -/ = запятковий кут. Всі міри подані в цм.

/До повищого змісту користуватись рис.Ч.1.

МОДЕЛІ БРАНЗОЛІ /стілки/.

Підставою будови копита є бранзоля, або /стілка/, якої міра має вплив також на рисунок моделю холявки. Для нормальних черевиків і копит рисуєтся в шевских робітнях бранзолі за різними

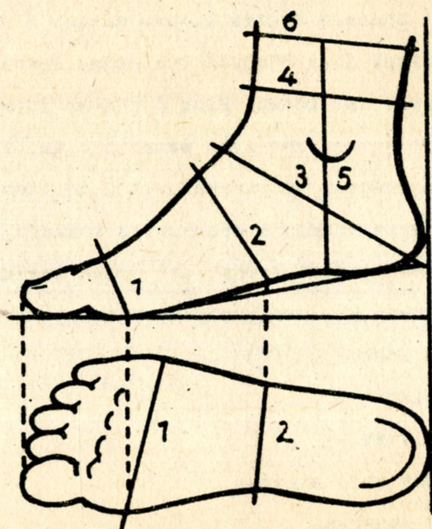

Рис.1. Міри стопи й копита.

геометричними системами,слідом або рисунком стопи.

ГЕОМЕТРИЧНІ СИСТЕМИ.

до рис.ч. 2.

В довжині рисунку копита А-В Ц є точкою подушки,Д місцем найбільшої ширини пяти.А-Ц =1/3 довжини копита + 1 цм.При пересічній величині для дорослих в хлопячих або дівочих бранзолях /стілках/треба додати 7-8 мм,а при дуже довгих копитах 12 мм. Б-Д= 1/6 довжини копита.А-Ц= за наведеними мірами 27 цм :3=9цм + 1цм= 10 цм.В-Д=27:6=4,5 цм.Е-Ф є лінією подушки,що під кутом 105 ст. є означена в точці Е,а Г'-Г є шириною пяти.Й-Ф= 1/2 міри подушки + 1 цм,отже в нашому моделі 24:3=8 цм + 1= = 9цм.Довжина відноситься до ширини подушки як 3:2.Е-Ц = 3-ом частинам,Ц-Ф 2-ом частинам /9цм: 5=1,8 цм,Е-Ц=3 х 1,8 цм=5,4 цм,Ц-Ф=2 х 1,8 цм =3,6 цм/.Г'-Г= 1/5 міри [illegible] пяти.Прид дамських бранзолях треба ширину пяти взяти дещо вуще,аж до 1/6 пяткової міри.Ширину ноги І-К означується після бажаної форми. Звичаіно виносить вона 1/2 подушкової лінії.Тому Й-А =1/2 Е-Ц а А-К =1/2 Ц-Ф.

Щоб одержати помічні лінії для обрізання бранзолевої лініі получуємо Й з Е,Е з Г',К з Ф,Ф з Д,Ц з Г,.В той спосіб повстане рисунок моделю бранзолі.Середня суглубова лінія,що [illegible] спричиняє найбільше труднощів початкуючим,перетинає помічну лінію Ф-О в горішній третині і йде майже рівнобіжно з О до Г.

Вправа:

Нарисувати різні моделі бранзолів /краще вживати українського звороту чи назви "стілка" або "вистілка"/ слово бранзоля німецького походження як багато інших назв вживаних в шевстві/ за поданими мірами.По можності переробити всі завдання, щоб набрати більшої вправи:

"Д" -довжина копита : а,25 1/2 цм,
б.30 цм
в.24 цм.

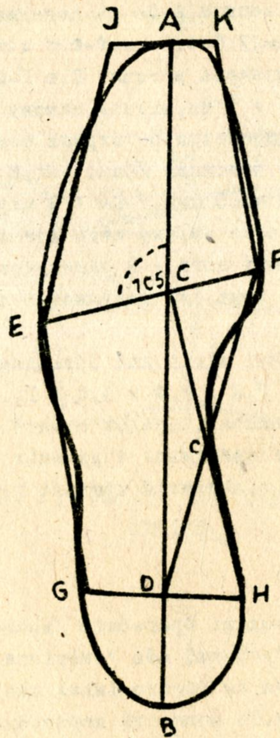

Рис. 2. Модель бранзолі геометричною системою.

Мп - міра пяткова. 3о цм, 36 цм, 27 1/2 цм.

Мпд - міра подушки, а, 21, б, 25 1/2, ц,19 1/2, цм.

Бранзоля на підставі сліду і рисунку/начерку/стопи.

/ Рисунок Ч.III. і Ч.II./

Лінія бранзолі пробігає між слідом, а рисунком стопи. Відбитка сліду повинна все лежати на бранзолі. В пяті не повинна бути зашироков, передовсім мусить бути вона вузков в черевиках на високих обцасах. Зовнішний стан має бути - особливо при півчеревиках можливо повний. При стрункій формі черевиків може лінія золі на обох подушках переходити при самому сліді.

При робітничих черевиках, мусить бути бранзоля ширша. Для улекшення рисунку моделю /взірця/ бранзолі можна нарисувати за геометричнов системов /рис.Ч.II./ лінії довжини і ширини. Лінія А - Б біжить тоді серединою пяти другоі середноі головки стопи і другого пальцевого луча. Напрям подушковоі лінії, означає середина зовнішноі і внутрішноі подушки. Б лежить о 1/2 цм. вище як рисунок стопи, а заокруглення пяти пробігає у віддалі приблизно 1/2 цм, міряч від краю стопи до середини. Точку А треба поставити нормально о 1 цм, а при острих формах о 1 1/2 цм більше понад лінію рисунку стопи. Д є лінією о 1,1/6 цм. лінії А - Б від Б віддалене, а лінія що пробігає через Д є лінією тяжіння на якім пята має найбільшу ширину.

Вправа: Нарисувати бранзолю за різними відбитками стопи.

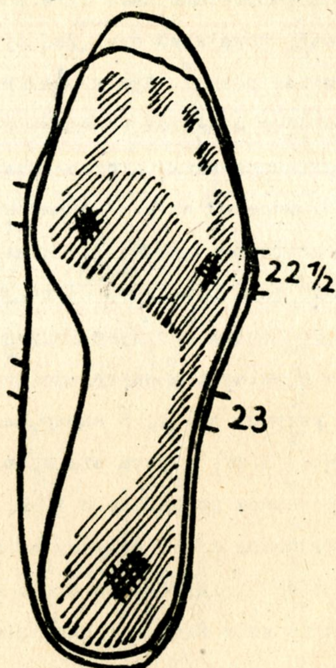

Рис чч. 3-2. Бранзоля /стілка/ на підставі сліду рисунка стоп .

Моделі халявок за системою кута.

А. Підставовий модель халявки.

1. Модель обкладів /до рис. 3 а./

Найперше випускаємо на нашому папері міри, опісля рисуємо прямий кут з вершковою точкою А. На горизонтальному боці означуємо почавши від А-Б довжину копита /"Д" = 24 цм/, а на прямовісному боці від А-Ц висоту запятків./"А4Д" - 3 цм/. Від точки Ц відмірюємо 2/3 довжини копита, /24 : 3 = 8 x 2 = 16 цм/на лінії А-Б і знаходимо подушечну точку, Д. Лінія, що лучить Ц-Д є піднесеною підставою підмётка /золі/. При помочі кутоміра означуємо в точці Д подушечний кут 70, а точці Б гострий кут 40 ступнів, довжину подушечної лінії обчислюємо на підставі міри подушки. Подушечна ширина бранзолі виносить загально 1/3 подушечної міри + 1 цм. Тому на халявку позістає 2/3 обсягу подушки - 1 цм /мінус 1 цм/. Тому, щ рисуємо тільки половину халявки потребуємо тільки половину рештки міри. Д-Е рівнається 1/3 подушкової міри - 1/2 цм /24цм : 3 = 8 цм - 1/2 цм = 7 1/2цм/ Якщо на вільний бік гострого кута перенесемо довжину копита + 3 цм /24 цм + 3 цм = 27 цм/, то знайдемо носову точку Ф. Сполука Е-Ф є підставовим кантом моделю. Щоб зробити шев додаємо під подушковую точкою Д 1 1/2 цм, в ставі 3/4 цм, а під Ц 1цм. Якщо получимо ці точки так як це бачимо на моделю /рисунку/то повстане долішній кант моделю.

Обкладовий модель.

Для обкладового моделю мусимо означити ще дві точки. Глибина обкладу Г' лежить 1/2 цм над серединою подушкової лінії, отже Д є поділене :2 + 1/2 цм. Висота обкладу Ц-Г виносить 1/4 міри під підбиття /Ц-Г = 22 цм : 4 = 5,5 цм/ Лінія, що лучить Г'-Г зветься лінією обкладу. Якщо ми на тій лінії посунемо прямий кут до заду його вільним боком до точки Г то найдемо точку Й від якої рисуємо вільною рукою задну кінцеву лінію. Зачинаємо луком при точці Е, сходимо приблизно 1 цм по подушковій лінії на долину, а опісля опісля переходимо луком на лінію Г'-Г. Тепер витинаємо начерк того обкдадового рисунку, а на підставі цього ж

L 24 B 21
Sp22 AH 3

Рис.3.А. Модель халявки за системою кута.

властивий модель. Точка Е мусить покриватися точно з ламаним кантом моделю /взору/Чим грубший є ніс / шпіц/ копита, тим більше мусить Ф лежати під ламаною лінією. Обкладовий модель треба витинати витинати почавши від точки Е через обкладову лінію Й,Ц, долішню моделеву лінію і точку Ф.

Вправа: зробити подібні моделі після таких мір:
"Д" - а. 27, б. 25 1/2, МПД - 22 1/2, 19 1/2,
ПД - 24, 21, ВЗ - 2 1/2, 4 1/2.

Л И С Т К О В И Й М О Д Е Л Ь.

Рис. Ч. 3 б.

Підставою кожного моделю /за системою кута/є прямий кут. При обкладовому моделі пізнали ми такі виміри: А-Б довжина ~~хухи~~ копита, А-Ц висота запятка, Ц-Д = довжині копита 2/3 = піднесенні підстави золі /підметки/, подушковий кут = 70 ст., гострий носовий кут = 40 ст., Ц-Ф = довжині копита + 3 цм, Д-Ф = 1/3 подушкової міри - 1/2 цм обкладової низини /глибини/, Г лежить 1/2 цм понад серединою Д-Е, а додаток на загнення виносить під Д 1 1/2 цм, а під Л 3/4 цм. Лінія пяткової міри творить при нормальних стопах з піднесеною підставою золі /піднесеним підбиттям/ ,кут на менше більше 40 ст. /що вагається між 39, а 40 ступнів/. При плоских стопах тй кут є на кілька ступнів менший, а при інших хворобах ніг /чи радше стопи нпр. при т.зв. порожній стопі/ є на кілька ступнів більший. Тому пятковий кут треба все міряти на стопі. В нормальному черевикові цей кут виносить пересічно 40 ст. Тому, що ціла пяткова міра лежить в халяві /правилі/, а рисуємо тільки половину халяви /правила/ означуємо на вільному боці пяткового кута від точки Ц до Й 1/2 пяткової міри /30 цм :2 = 15 цм/. Пряма, що біжить через точку Й до А-Б є передною, основною лінією халявки /правила/. Рівнобіжно до цієї біжить серединою пяткової лінії середня основна лінія халявки, що переходить через точку К, аж до піднесеної основи золі /підметки/ до точки О. Щоб нарисувати ~~лежне~~ закінчуючи кант рисунку получуємо Г з К помічною лінією і зазначуємо точку довжини "Д", що лежить 2 цм перед серединою підвищеної підстави зо[illegible]етка/. Якщо крильця рисунку мають бути короткі

Рис. 3.В. Листковий модель халявки.

тоді віддаль Д-Л = 1/3 Д-Ц.Закінчуючу лінію від Е-Л врисовується як в попередньому рисунку.Вирізок листкового моделю робимо так як при обкладовому моделі.На ломаній лінії модельованого паперу лежить Е, а Ф позістає около 1 цм /залежно від висоти носа/під сподом. /дивись на ломану на рисунку/

Нарисуй і витни капкові /листкові/моделі за такими мірами:
"Д" -28 цм, Мпд 25 цм, ПД -26 цм, Мп 34 цм, Км 25 цм.

3. ОСНОВНИЙ ВЗІРЕЦЬ ХАЛЯВКИ.
Рис. Ч. 4.

Найперше рисуємо за поданими вимірами лінії, що їх знаємо з рисункового моделю. /Точка А-К/.Н середній ,основній лінії халявки відзначуємо висоти: кісткову Н і халявкову П. К-Н є на 1 цм коротша як половина п'яткової лінії, так що К-Й - 1цм= = К-Н. Висоту халявки відзначуємо / прийнявши, що її відмірено від стопи понад зовнішню халявку/, теж при халявці на середній основній лінії халявки від О-П /О-П = 15 цм/. Через точку Н П перетягаємо завсіди під кутом 97 ст. кісткову, та горішню закінчуючу лінії.Половину кісткової міри розділюємо від точки Н рівномірно на обі сторони, так що Н-Р = Н-С = 20 цм :4=5цм Тому,що ширина ноги стоїть майже прямо з легким похиленням в зад до виступової поверхні, перетягаємо відповідно до цієї підстави через Р лінію, що біжить майже рівнобіжно до передної основної лінії халявки і в горішній частині легко схиляється в зад.Там де ця лінія зустрічає горішню закінчуючу лінію лежить точка Т. Від точки Т до Ш відзначуємо половину горішньої., закінчуючої міри, так що Т-У = 22 цм : 2 = 11 цм, бо більша віддаль міри ноги є зависима від мязів, лидок і тому вона мусить лежати по-заду і не може бути,як це має місце при кістковій мірі, рівномірно розділена від середної точки на обі сторони.Щоб рисунок ліній був певніший бажаним є в початках получити всі хххх точки помічними лініями.Всі канти /Е-Ф, Т-Р, і У-С,/ треба потягати при помочі лінійки або кутоміра. Для задної лінії закінчення ділимо помічну лінію на три частини. Понад двома першими трктинами пробігає лук з найвищим насилен-

Рис. 4. Підставовий взірець халявки.

ням у першій третині до середини й найменчим насиленням на зовні над послідною третиною. Кант Й-Е біжить початково з помічною лінією рівно, а опісля понижче неі. Всі начеркові лініі мусять пробігати рівномірно, головно на означених точках треба слідити за тим, щоб не повсталитам заломи і насадки.

Нарисувати основний взірець халявки за вимірами рисунку:

"Д"26 1/2 цм, Млд 24 1/2 цм, ПД 25 цм, Вх 15 цм,Км 22 1/2 цм Гмк 23 1/2 цм, Вз 3 1/2 цм, З кут 39-40 ст.

Як уже сама назва вказує творить халявковий основний взірець основу кожного халявкового взірця моделю,Це є вірно виміряна рисункова форма і означує тому поставу, форму і величину ха_лявки.Цей модель можемо порівняти з новою будівлею якій не дістає внутрішнього викінчення.Се викінчення називаємо при рисунку халяви поділом основного моделю.Заки займемося поділом повтормо коротко будову основного моделю, що має такі фази: а.Прямий кут є верхком "А", б. А-Б = довжина копита,А-Ц висота запятка, Ц-В = 2/3 довжини копита, в. гострий кут при Б = 40 ст., подушковий кут кут при Д = 70 ст., пятковий кут при Ц = 39 до 41 ст., г. Ц-Ф = довжині копита + 3 цм, Д-Е = 1/3 подушковоі міри - 1/2 цм/подушкова лінія/, Ц-Й = 1/2 пятковоі міри, г. пряма через Й = передній лініі, через К = середній лініі, основній халявки, д. К-Н = К-Й - 1 цм /кісткова висота/ О-П = висота халявки.,е. кісткова лінія через Н і кант закінчення через П в куті 97 ст. є. Н-Р і Н-С = кістковоі міри четвертина, легко похилена в зад лінія через Р-Т, Т-У = 1/2 міри закінчення або міри ноги. ж. помічна лінія С-Ц дає 2/3 для внутрішнього, а 1/3 для зовнішнього луку., з. додаток на загнення під Д = 1 1/2 цм,в суглубі = 3/4 цм, а під Ц = 1 цм.

П о д і л   о с н о в н о г о   м д е л ю.

Беручи загально під увагу для поділу основного моделя не ма ніяких обовязуючих приписів.На будову халявки впливає мода через рід черевика і форму копита. При черевиках " на міру" треба звертати увагу перш за все на хворобу стопи й особливі бажання кліента.Початкуючий мусить держатись строго правил.Якщо ми-

своів собі знання і смак може взятися до вільного моделювання.

МОДЕЛЬ ЧЕРЕВИКІВ.

Рис. Ч. 5.

а. Модель халявки з обкладом або листком.

Найперше рисуємо за поданими мірами основний взірець. Потому при обкладовому і листковому кроях треба усталити глибину обкладу в точці Г'. Г лежить 1/2 цм над серединою подушкової лінії. При обкладовому крої треба висоту обкладу обчислити після пяткової міри, що рівняється 1/4 цієї міри. По можності обкладову лінію кладеться на кілька мм від Г' в спід, під середину пятки. При листковому моделі лучиться Г' з серединою пяткової лінії. Листкова довжина "Д" лежить 2 цм перед серединою піднесеної підстави золі /підметки/. При витинанні відділюємо обклад і листок від решти халявкової частини. Цю халявкову частину звемо кварталом або чюртковою халявки. Листок і обклад витинаємо як на сторінці . Кварталовий модель мусить одержати на канті де відділюється його від листка або обкладу додаток на рубець, шириною 1 цм. Цей рубцевий додаток кладеться при складанні халявки під листковий або обкладовий кант /лінію/ Підшивковий модель витинається за повним підставовим взірцем з носковим додатком включно. Від горішньої подушкової точки Ф до носа /шпіца/ додається около 3/4 цм на шев /рубець/, за те на канті шнурівкових дірок і на горішньому закінчуючому канті відтинається по 1/2 цм, щоб ті канти не були загрубі й, щоб не видно було підшивки. На рис. ч. 6. означує значкована лінія первісний основний взірець, а повна лінія прикроєну полотняну підшивку. Ремінь на вуха викраюється в той спосіб, що їхні канти вистають кілька мм понад первісний, основний модель.

Нарисуй холявковий модель з обкладом або листком за поданими вмірами. Витни верхню шкіру й частини ххххххх підшивки з кольорового паперу і зліпи паперові халявки:
"Д" 27, Мпд 21 1/2, ПД 32, Км 24, Мп 35, Вх 15.

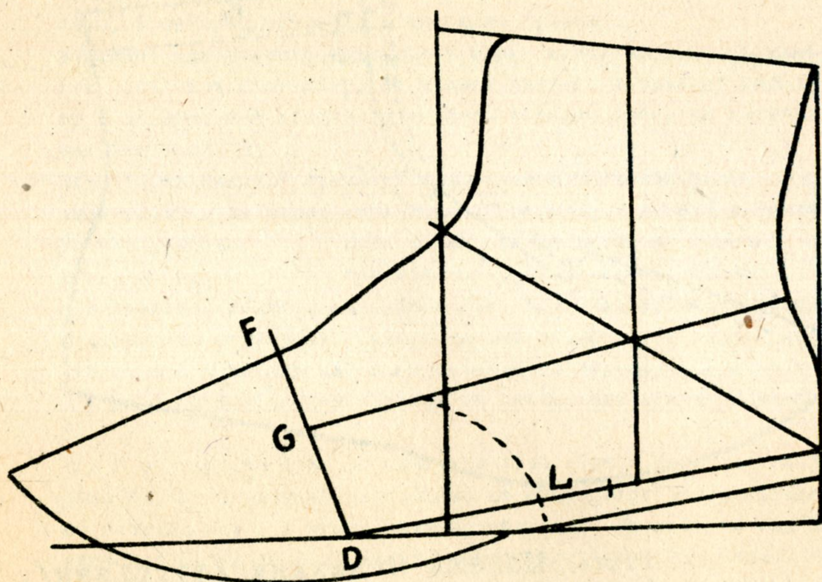

Рис.5. Модель черевика.

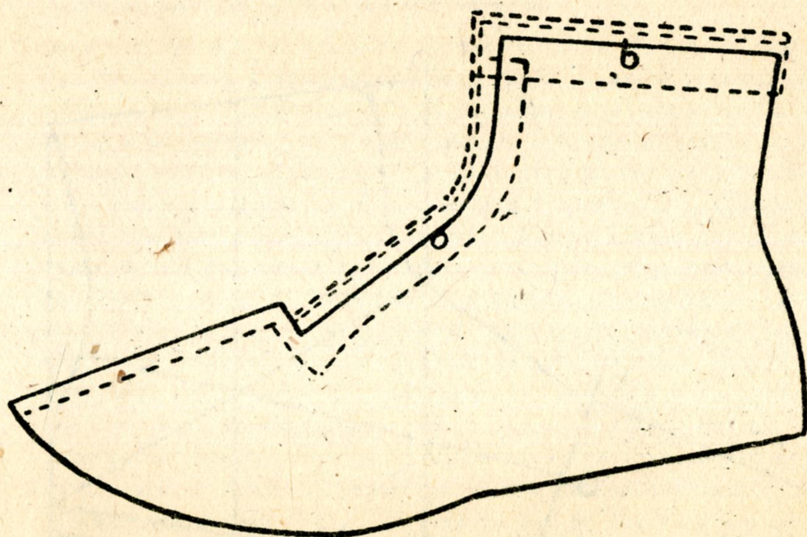

Рис.6. Модель Підшивки /Футрівки/.

Халявковий модель з дербі листком

Рис. Ч. 7.

В попередньому моделі впадає в очі перш за все подушкова міра. Велика подушкова міра не вказуєм ніколи на високі,але широко розставлені подушки.Якщоб ми хотіли нарисувати подушкову лінію в її цілій висоті тоді требаби цю висоту зтиснути на долину, а суглубі повстали б зморщини /фалди/.

Затямте: при великій подушковій мірі віднимаємо на подушковій лінії при Е стільки,щоб надати халявці нормальну поставу й додаймо цей кусок, що ми його відняли знову до подушкової лінії при Д.

Для "дербі листка" лучимо Г з серединою'пяткової лінії. Л лежить знову 2 цм перед серединою піднесеної підстави підметки. Опісля рисуємо листок так як це видно на моделі. Тому, що дербі пришивається /стебнується/ до листка під квартал, додаток на рубець /шев/ прикравується на листку. Підставовий модель викроєного листка кладеться в знаний спосіб точкою Е на ламаний кант паперового моделю, а Ф лимається 3/4 до 1 цм під сподом./Дивись на значковану лінію рисунок ч. 7./.

Від Г відміряємо 1 цм на помічній лінії 1цм в гору, та знаходимо Я. Від Я рисуємо рівнобіжно до листкового канту додаток на рубець /шев/, а вгору капкову закладку, що міряючи від Е виносить 2 1/2 до 3 цм довжини.Підшивкові моделі крається при крою дербі за листковим і квартальними моделями. По підділенні пустої частини підшивкою викравується квартальну частину підшивки від точки Я 1 цм з напрямі ламаної лінії.При зложенні халявки наліплюється цей викроєний пасок під листок при чому верхню шкіру кладеться на верху.

Вправа: Нарисуй халявковий модель з дербі листком і споряди на готові паперові халявки.

"Д" 29 1/2 цм, Мпд 25 1/2 цм,ПД 26 цм, Мп 34 цм, Км 24 цм,

Халявковий-модель з дербі капкою і кальошем.

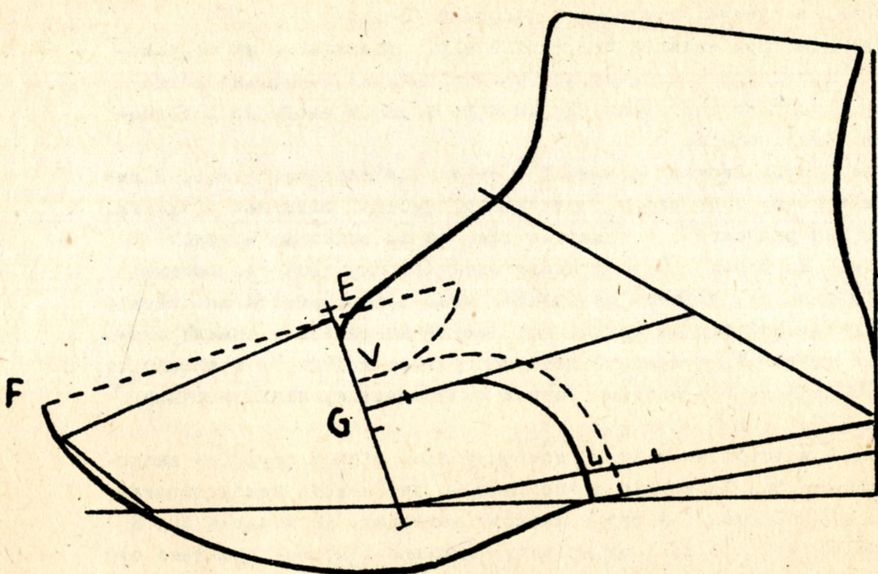

Рис.7. Халявковий модель з дербн,листком.

Рисунок Ч. 8.

Дербі -капка рисується як в попередньому моделі.Довжина капки виносить загально 2/3 довжини листка.Найперше рисуємо ламану лінію капки Ф-Е, відміряємо від Ф до Я 1 цм лінію до загнення /заложення/, а від Я дальше 2/3 лінії Я-Е до В.Щоб одержати напрямну лінію для канту капки творимо в точці В кут на 85 ст. на лінії В-Ф.Тому, що кальош зістебновується з капкою не ма додатку.на рубець і цей рубець /чи радше додаток/ треба викроїти при обкладі і листку.

Черевики на гузики.

Найперше рисується халявкові модель з обкладом.Для положення гузикового клина випукуємо означені точки й получаємо іх зі собою помічними лініями.А є серединою горішнього канту, Б горішнім кантом кісткової лінії Д-Е-Ц-Б. В напрямі побічної лінії А-Б-Е-Г рисується вільною рукою лук клина.Обкладовий модель рисується у знаний вже спосіб.Квартал внутрішньої сторони халявки викроюємо включно з додатком на шев на обкладовому канті у величині основного моделю.Зовнішний квартал на середному канті є дещо менший /дивись значкована лінія/.Гузиковий клин стебнується на внутрішний квартал.Сам клин кроється дещо витягненим /і справді втягається частину клина Ф-Д біля Ф-І до 1 1/2 цм на зад/, щоб клин добре приставав або замикався, тільки додаток на шев при кінці клина встебновується під обклад.Гузикові черевики носяться також з капкою і кальошем.

Вправа: Зроби паперові халявки для гузикових черевиків за поданими вимірами:

"Д" 27 цм, Пдм 22 1/2 цм, ПД 23 1/2 цм, ПМ 32 цм, Км 24 1/2 цм

ХАЛЯВИ ЧЕРЕВИКА ДО ВТЯГАННЯ з КЛИНОМ.

Рис. ЧЧ. 10 і 11.

На кожну халявку черевика до втягання треба наперед викроїти основний взірець /модель/ до втягання, т.зн. холявковий основний взірець з дорисованим гумовим вкладом.

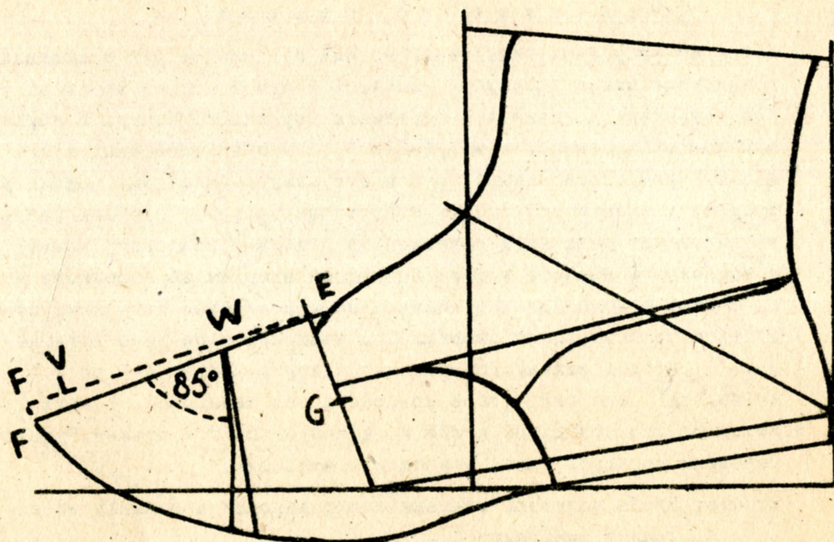

Рис.8. Холявковий модель з дербі капкою, кальонем.

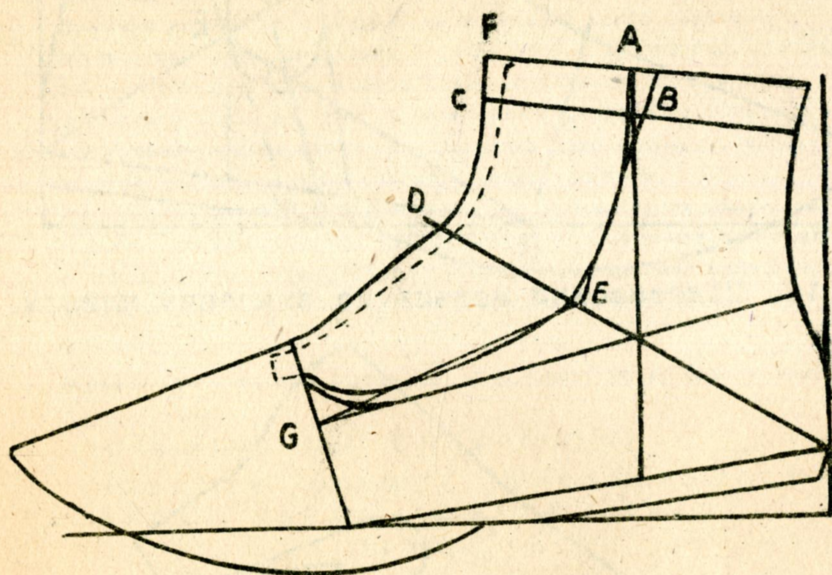

Рис.9. Черевики на гузики.

Рис.10. Підставовий модель до втягання клином.

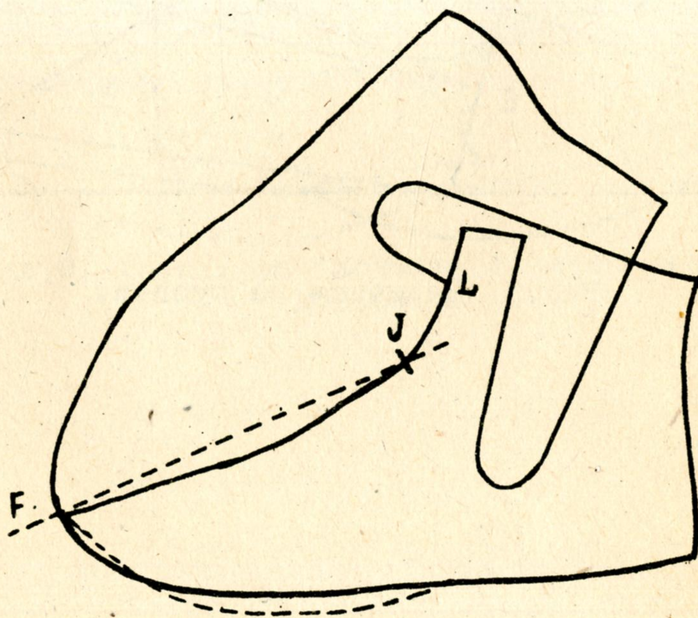

Рис.11. Модель крою.

Гумовий вклад:
Розкладаємо горішний кант на чотири рівні частини і означуємо точки Ц,В і Е. Прямий кут в Ц впадає на піднесену підставу золі /підметки/ в точці Ф.
Г' від Ф, а Г від Г' є віддалені на 1 цм. По полученні точок Д з Г', а Е з Г напрям і віддаль гумового вкладу є усталені, а а там де помічна лінія В-К протинає середню лінію в О лежить його найглибша точка. Через О рисуємо вільноручно закінчуючий лук. Обриси викроєного основного моделю на черевики до в втягання витинаємо і рисуємо на моделевий папір. Закидаємо довкола осі основний модель і знову його відрисовуємо. Загнення Й-Л повстає тоді само з себе.Тому, що халявка через просту заломлюючу лінію на стопі є надто вільна, треба це вільне місце /дивись ламана лінія/ при загненні дещо обкроїти.Загнення халявки допускає тільки обмежену висоту халявки.
При високих моделях конечним було б внутрішні кути задної,горішньої частини перетинати. Високість халяви можна побільшити в той спосіб,що переломлюючу лінію на носі кладемо нище.Тому, що модель тратить це на довжині, мусить це бути додане при загненні.

Вправи: Зроби модель черевиків до втягання за за такими вимірарами:
"Д" 28 цм,Мпд 25 цм,ПД 25 1/2 цм, Км 25 цм.

КРАЯННЯ /ФАЛЮВАННЯ/ І ВАЛКУВАННЯ ХАЛЯВКИ ЧЕРЕВИКА ДО ВТЯГАННЯ.

Рис.Ч.12.

Так само як при халявці з клинами рисуємо найперше головний модель черевика до втягання./гляди на ламану лінію на рисунку/.При валкованому черевикові до втягання треба всі горішні частини халявки так обкладати,щоб можна було цілу халявку викроїти з одного куска шкіри.У відступі Б-А + 1/4 цм додатку на валкування, протягаємо до значкованоїи середньої лінії,рівнобіжну лінію.На цій лінії відзначуємо від Ц відступ А-Ц і знахо знаходимо точку Д Пряма від Д до значкованої лінії дає кант взірця Д-О Витинок втягача Д через Г-Ш рисується на око.Ви-

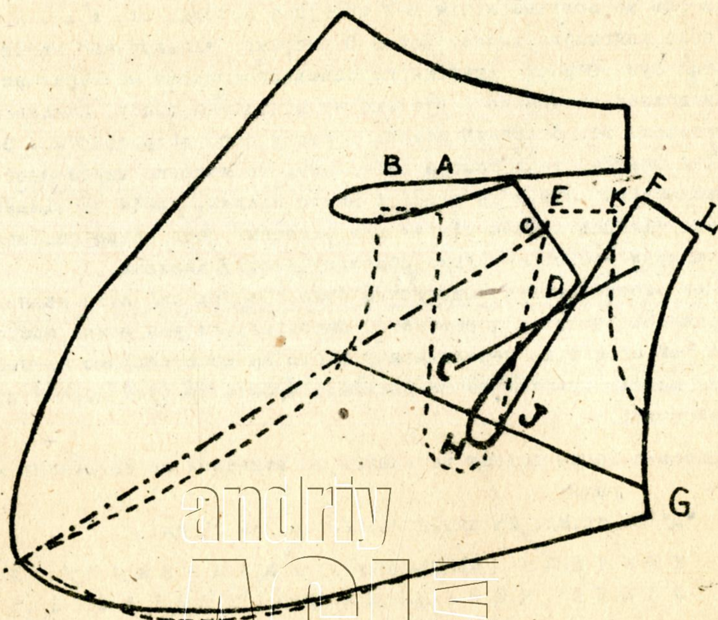

Рис. 12. Фальовання, валкування холявки черевика до втягання.

старчає також зробити вв напрямі Г-Д простолінійнее втягання /вріз,карб/, а правдивий витинок втягача можна зробити щойно по валкуванні.Получення Й-Д продовжуємо по за Д,а на цьому про довженні відзначуємо від Г' віддалення Г'-Е і знаходимо Ф. Ф-Л= Е-К. Закінчуючу лінію від Л-Г' рисується теж на око.Подібно як при з при закладковій халявці віднимається ширину, що повстала через зігнення від закладкового додатку.Одержану в той спосіб половину халявки прикладаємо і рисуємо довкола значкованої середної лінії вгору.Викроєну шкіряну халявку валкується на спеціяльних в дану форму, а потому робиться викрій гумового втягу, за основним рисунком черевика до втягання.

Зправа: зробити модель черевиків до втягання за такими вимірими:

"Д" 25 цм, Мпд 24 цм, ПД 25 цм, МП 35 цм, Мж 24 цм.

ХОЛЯВКА ЧЕРЕВИКА З КОВНІРОМ

Рис. Ч. 13.

Найперше рисуємо халявковий модель з рж листком і кальоцем.Тому, що черевик з ковніром є в більшості без капи, кладемо викрій листка 1/2 цм перед подушкову лінію /пальцеву/.На квартал призначуємо точку Б. Г'-В = 1/3 Г'-А.На обкладовій помічній лінії Г-А творимо кут в Б на 85 ст. який впадає в Ф на кант моделю закладки.Ширина іі починається в точці Т і виносить у горішній частині 1/4 кісткової міри, та кінчиться 1 1/2 цм по Б.У 1 1/2 цм -вій віддалі пробігає рівнобіжно до пяткової лінії гумовий тяг, що лучить закладку з задною частиною халявки.

Високість ковніра вагається залежно від величини черевика в пере передній частині між 4 а5 цм, а в задній між 2 а 2 1/2 цм. Передну висоту ковніра відзначується на продовженні переднього канту халявки від Т до Д.Через Д перетягаємо рівнобіжну лінію, до середної основної лінії халявки і відзначуємо на ній віддаль Т-Д з Т до Е. Т-Е є переднім кантом ковніра,лук до задної висоти ковніра рисуємо вільною рукою. В подібний спосіб викравуємо листок,кальоц і квартал.Закладку витинаємо подібно як гузикову закладку в стані витягненому і то подвійно, обі частини

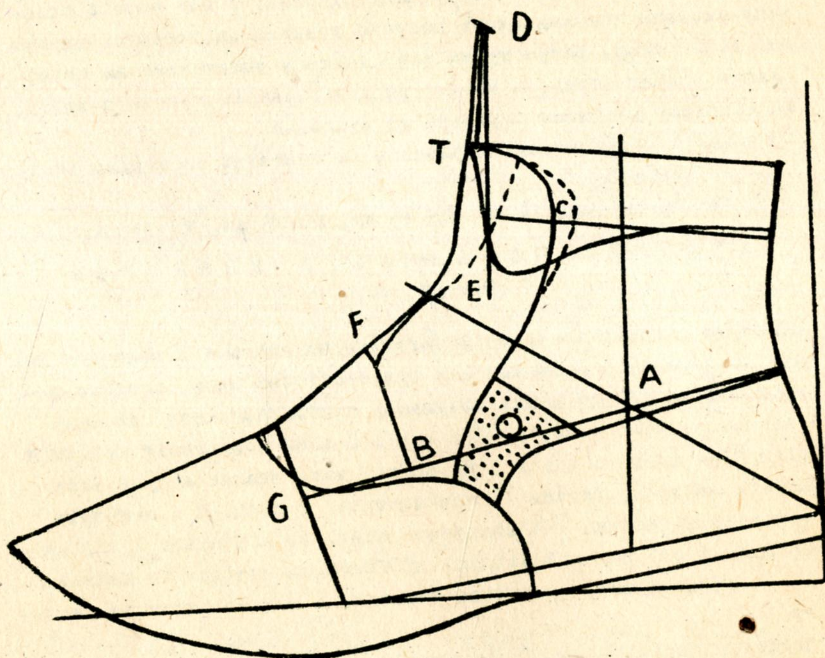

Рис.13. Модель халявки черевика з ковніром.

споюємо разом рубцем від Т поза Ф в повну закладку.Ковнір мусить одержати на горішньому канті додаток на рубець /шев/ і його вотибновується до кварталу способом піднесення.

З И М О В И Й   С П О Р Т О В И Й   Ч Е Р Е В И К.

Рис.Ч. 14.

Халявки зимового,спортового черевика.
При основному моделі кладемо горішний кант дещо нище біля Т, щоб улегшити стурання в перід.Листкову ламану Ф-Е продовжується поза Е і на тій помічній лінії рисуємо листок і витятий кальош.При тому треба вважати, щоб кінцевий лук пробігав рівнобіжно до горішнього канту.О лежить 1 цм више від точки оокладової глибини.Наложена горішня частина дербі сягає около 1 цм понад край кальоша.2 цм широкий суконний або фільцовий пасок /значкований на рисунку/ починається ві віддалі 2-2 1/2 цм від горішнього канту.Порохову закладку /означена точками/ передбачується з середним швом /рисуємо тільки одну половину/ і вона перебігає 2 мм на зовні передного, халявкововo канту. Долішну ширину закладки знайдемо якщо перетягнемо пряму через О, а віддаль Я-О відзначимо в долину, почавши від О-В.Ця ширина одержує такох додаток не рубець.Щоб устійнити ширину закладки віднимаємо від пяткової лінії найперше ширину ужкового рамені,/задного паска/ і міряємо від Ц до З 1/4 пяткової міри. Віддаль Ю-З мусить відповідати довжині Е-Т + 1 цм.Лінія Ю-З має вигляд стопового лука.Обі половини закладок є тут получені швом на підбитті.В горішній частині мусить бути закладка дещо ширша від ужкового рамені./задного паска/.

Вправа: Нарисувати і витяти халявки зимових,спортових черевиків на підставі придуманих вимірів.

М О Д Е Л І   П І В Ч Е Р Е В И К І В.

А. Д О М О В И Й   Ч Е Р Е В И К . Рис.Ч. 15

Так як при халявкових моделях рисуємо найперше довжину копита, висоту запятків;закаблуків, міру подужкову і носову.Понад А додається носковий додаток 3/4 до1 цм до Б.Від Б перетягається

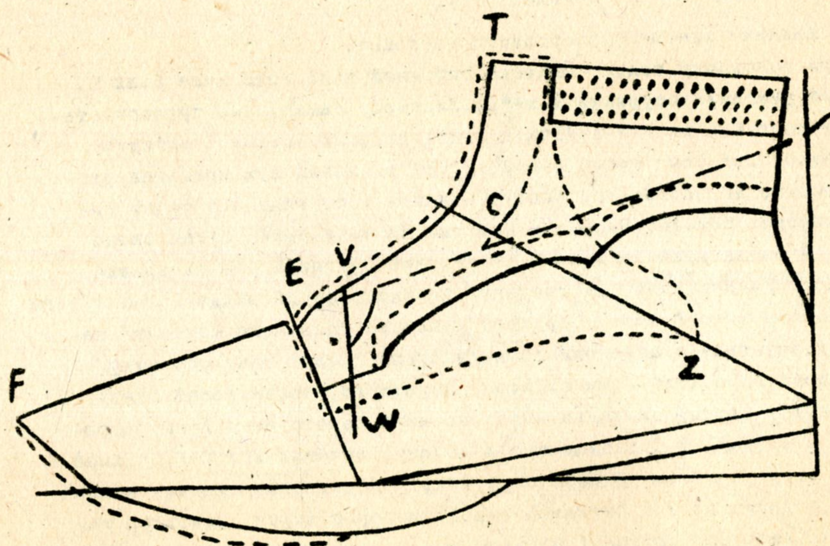

Рис. 14. Халявка зимового, спортового черевика.

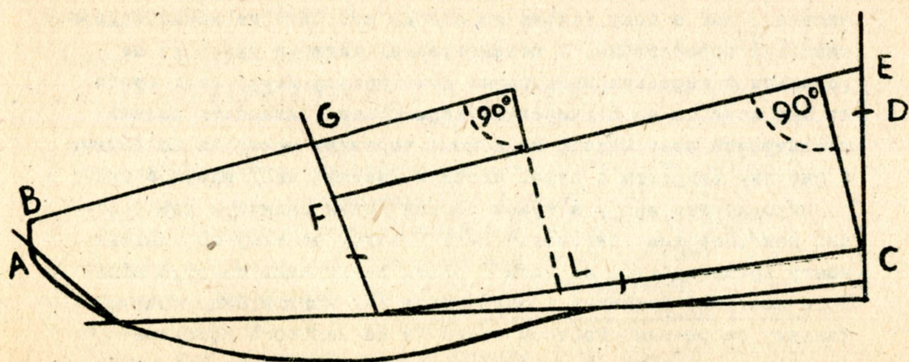

Рис. 15. Модель домового черевика.

ламану лінію листка через Г.На тій лінії посуваємо прямий кут
так далеко, аж він попаде на Ц точку довжини листка Л, /2цм
перед серединою піднесеної підстави золі /підметки/.Д-Ц=1/4
пяткової міри /висота обкладу/, а додаток Л-Е виносить за-
лежно від довжини копита 1 - 1 1/2 цм.Г-Ф = 1/3 подушкової
ххрж лінії.На лінії Ф-Е кладеться знову прямий кут в той спо-
сіб, що його вільний бік впадає на точку Ц.Додаток на загнен-
ня виносить як в моделі на високі черевики 1 1/2 - 3/4 цм.
При викравуванні кладеться лінії заломання, що біжать через
Г і Е без додатку на лінії заломання модельованого паперу.
Ця халявка домового черевика складається тільки з двох
частин і має з боку тільки по одному шві.Якщо не можна задний
кант при оброблюванні і обламовуванні тягнути рукою як це
робиться в шевських майстернях де береться міру, тоді треба
як при моделях на півчеревики нарисувати і викроїти задний
закінчуючий кант.Моделі на домові черевики можна як це бачимо
з рисунку викроїти з одної частини /задний шев/ або,щоб кра-
ще використати шкіру з трьох частин /один задний,а два побі-
чні шви/.Передний листковий кант і задну частину горішнього
канту прикравується на копиті після викінчення споду,а після
того наступає втягання і оброблення тих кантів.Якщо хочемо
халявку фабричним способом втягнути на копито з готовими
вслизними кантами, то треба листок придержати коротше, а зад-
ний закінчуючий кант мусить бути так нарисований як при пумпс
моделі.На футрівку /підшивку/ для всіх моделів вживається
перепускаючу шкіряну футрівку або підшивається шкірою тільки задн
задні частини, а листки підшивається дреліховою матерією.
Шкіряну футрівку викрпвується за основним моделем з носко-
вим додатком включно й зшивається її на лінії заломлювання
листка.В інших випадках крається задні частини зі шкіряної
підшивки,листок з дреліхової за відповідними моделями горішн
них частин.

Вправа: Нарисувати і викроїти моделі домових черевиків за виміряли ніг.

К і м н а т н е в з у т т я /п у м п с/.

/ до рисунка ч. 16.домове взуття -пумпс/

По нарисуванні скелету кутових ліній як для обкладу,міряємо від Ц - Е 1/4 підбиття + 1 цм - 1 1/2 цм.Ф лежить на першій точці третини подушкової лінії, а Ц Г' стоїть прямо на Ф-Е.Викроюючу і задну закінчуючу лінію рисується як це видно на рисунку вільною рукою.Для повних,товстих стіп можна викрій переложити, аж на один цм перед подушкову лінію.Пумпс моделі викравується так як обкладовий модель.Модель ч. 16. має тільки єадний шев і вистебнувану прикрасу зі шкіри ящірки.Пумпс моделі можна ділити після бажання. /Простий або кривий листок, кальош,прикраса, з ременя і т.п./

Вправа : зробити різні пумпс-моделі на підставі вимірів ніг.

П і в ч е р е в и к и   д о   ш н у р о в а н н я.

Рис. ч. 17.

В рисунку знаходимо такі точки. А-Б = 1/4 міри на підбитт.. Б-Ц = 1 до 1 цм.Г' є нормальною глибиною обкладу /1/2 цм понад серединою подушкової лінії/,помічна лінія пробігає через Ц рівнобіжно до В-Г',а А-Д стоїть на ній прямо,Е лежить 1 1/2цм під кінцевою точкою пяткової лінії.Лінії обрамування,листок і кальош треба опісля нарисувати за начерком.Довжина передньої капи Ф-Г виносить по відтягненні 1 цм 2/3 довжини листка, помічна лінія для напряму капкової лінії це кут 85 ст. що його означуємо на заломлюючій лінії листка поза Г.

Вправа: нарисуй і виріж моделі півчеревиків до шнурування з листком, капою, кальошем і т.д. на підставі вимірів ноги /придуманих/

С А Н Д А Л И

Рис. ч. 18.

Головний модель зладжуємо аж дл спряжки /клямри/ так само як при півчеревику до шнурування.1 1/2 цм під точкою зігнення ~~нож~~ стопи зачинається спряжка /клямра/ А-В= 1 1/2 цм. На А-В стоїть спряжка прямо. Продовження переднього канту спряжки означає довжину листка.Найперше рисуємо замкнену спряжку,іі горішний ламаючий кант лежить тоді мече більше

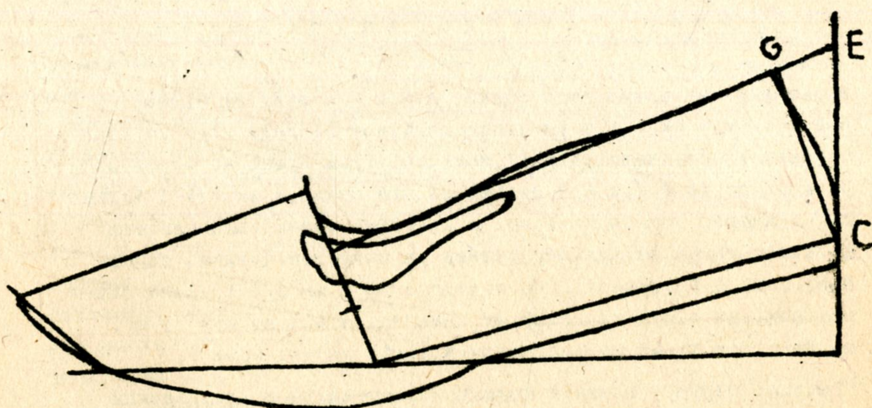

Рис.16. Модель жіночого човенця.

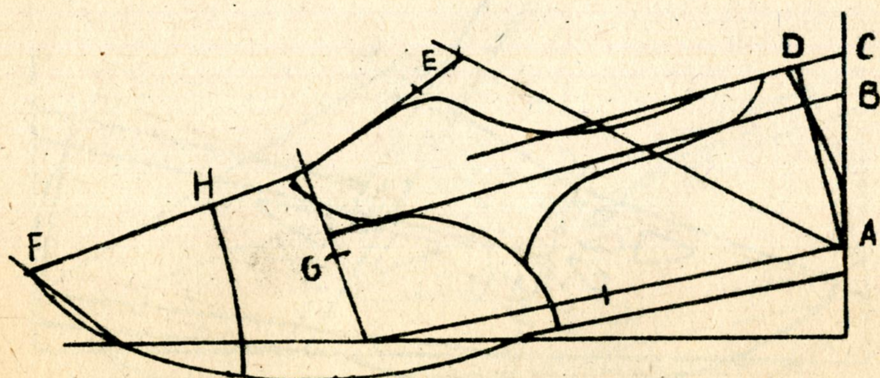

Рис.17. Модель півчеревика до шнурування.

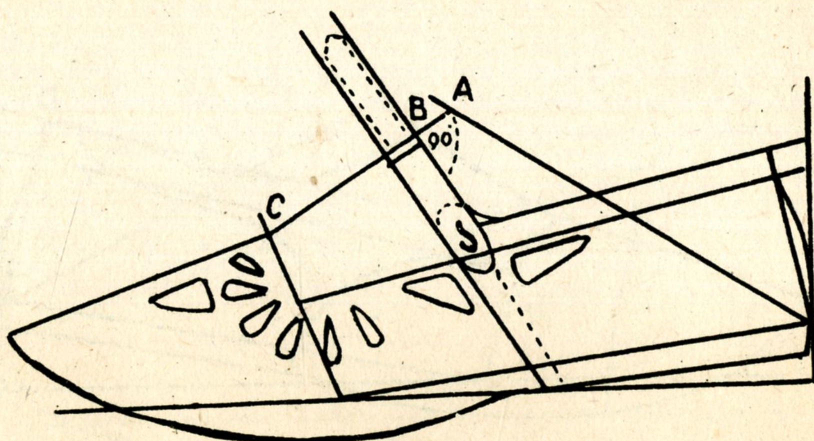

Рис.18. Сандаловий модель.

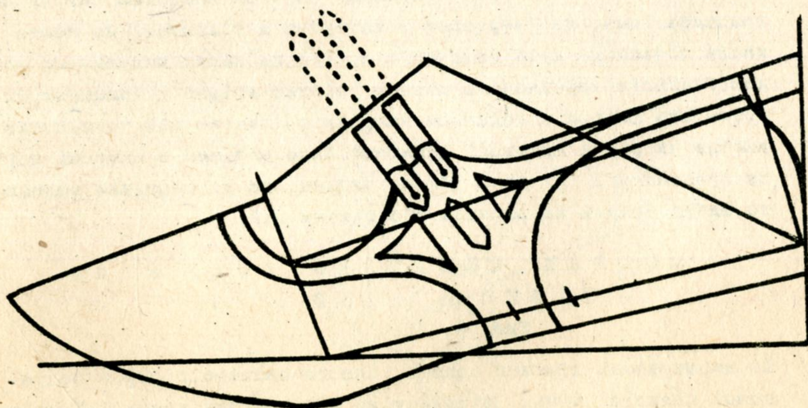

Рис.19. Модель жіночого черевика на спряжки.

2 цм під А-Ц /трівке замкнення/. Від цього ламаного канту викладаємо спряжку в натягненому стані на середньому квартал і, підчас коли зовнішний квартал одержує тільки заокруглену закладку на глянки /значковане на рисункові./

Вправа: Зробити паперові халявки сандалів з різними вирізками або діркуваннями на підставі вимірів ноги.

ЧЕРЕВИКИ-НА СПРЯЖКУ

Рис. ч. 19.

При односпряжкових моделях лежить горішня ширина спряжки 1 1/2 цм під точкою згинання стопи. Якщо вибираємо дві або три спряжки тоді кладеться горішню спряжку дещо вище і рисується вужче поодинокі спряжки. Напрям і довжину спряжок находимо так як при сандалах. Тому, що черевики з клямрами в більшості не мають капок починаємо крій листка3/4 до 1/2 цм перед подушковою точкою. Розподіл спряжкового моделю ділимо згідно з баханням. Рисуємо або листок з додатком кальоша до листка або придумуємо вклади чи радше наложені прикраси. Якщо кладемо в напрямі спряжки приставку 2 1/2 до 3 1/2 цм ширини, аж до середини моделю, то вийде модель до вязання або триушковий.

МОДЕЛЬ ЧОБІТ ДО ХОДУ Й ДО КІННОЇ ЇЗДИ.

Рис. ч. 20.

По нарисуванні довжини копита, висоти запятка, гострої подушкової пяткової лінії, відзначуємо від носових точок А-Б додаток на [illegible] на носи. Лінія Б-Ц і її продовження є ламаним кантом переднього моделю. Віддаль між кінцевою точкою подушкової лінії, а ламаним кантом відтинаємо на додатку до загнення під подушковою точкою. Додаток на загненн виносить в суглубі 1/2 цм, а під запятковою точкою 1 цм. Ц-Д виносить 1/6 пяткової міри. В середині помічної лінії Д-М Г лежить 1/2 цм поза М, а Ф є серединою Д-Е. /М лежить в середині піднесеного підбиття підстави золі -підметки/. На підставі тих точок рисуємо за рисунком передний кант. Щоб знайти передний викрій долішньої халяви переносимо почавши від Ц, Ц-Д=Ц-Д.Г лежить 1 цм

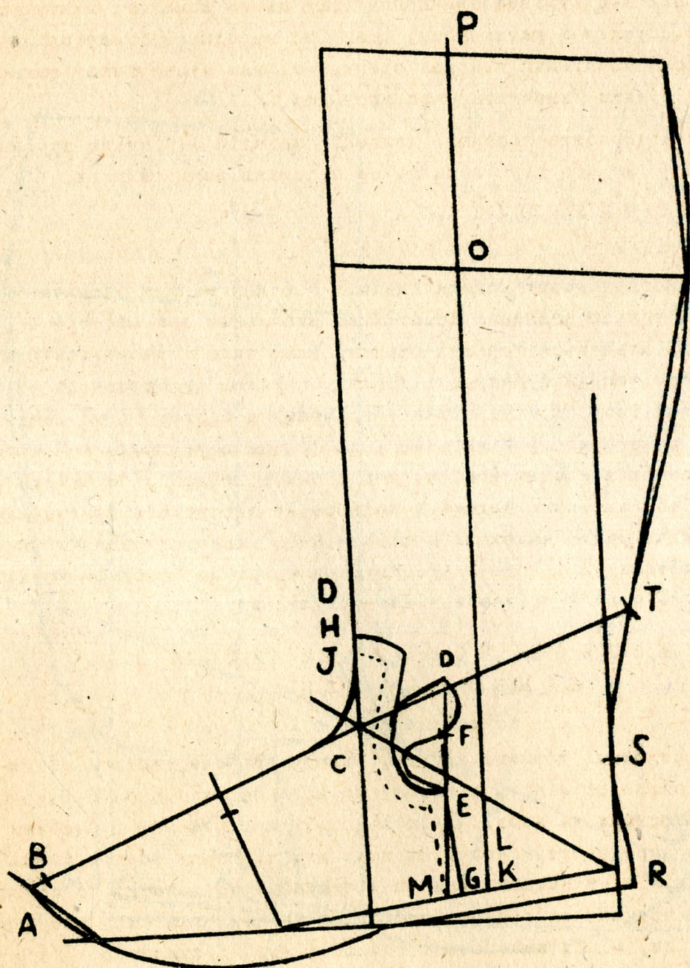

Рис.20. Модель чобота до ходу і кінної їзди.

P
O
T
D
H
D
J
F
S
C
E
B
L
R
M G K
A

Рис.20.А. Модель чобота до ходу і кінної їзди.

під Д /1 цм прибув підчас валкування/, а Й 1 цм під Г /1 цм прибув як додаток на рубець/.
Валковане горло рисуємо потому між Г-Е, а в відступі 1 цм перебігає тоді рівнобіжно викрій халяви. /значкована лінія/
Висоту халяви відміряємо на середній основній лінії халяви. До висоти халяви дочисляється около 2 цм як додаток на морщення при зсуванні халяви підчас ходу, К-Л = 9 цм. Л-О є висота лидки /найширше місце/ з Л-П висота халяви. Тому, що висота лидки відповідає по більшій частині повній пятковій мірі, можна також від Л-О зміряти пятковий вимір. В О:П означуємо кути по 95 ступнів. Лидкова лінія через О виносить 1/2 ширини лидки, а горішня закінчуюча лінія через П є на 1/2 цм коротша. Ц-Т виносить 1/2 пяткової міри і стоїть під кутом 70 ст. до основної лінії халявки. Віддалення від пяткової точки до С рівнається 1/4 міри на підбитті, а Р лежить 1/2 цм поза боком головного кута. При сполуці точок задного канту помічними лініями рисуємо задну помічну лінію. При витинанні моделю переду черевика лежить лінія Б-Д на ламаному канті моделевого паперу. Халяви кладемо переднім кантом на заломлюючий кант моделевого паперу і витинаємо значковану лінію.

ІУ. Копювання копита
Рис. ч. 21.

Хоч різні кутові системи на загал дають добрі моделі халявок, то все таки найкращі висліди осягаємо копюванням копита. Подібно як при халявковому моделі треба в першу чергу відтворити основний модель, а тоді з копита треба зладити основну копію.

1. Основна копія.

Щоб одержати основну копію копита треба виконати такі роботи.

А. приготувати копито,
В. приготувати листки до копювання,
В. знимка копії з зовні і з "внутра" копита,
Г. Сполука двох односторонних копій в основну копі

А. Приготування копита.

Щоб зладити точно бажану нами копію прикріплюємо на копиті, що є зладжене згідно з мірою, звалковану задну і передну кляпу і в вогкому стані вивалковану стілку /бранзолю/. Те, що дають капки копитові на обемистості, треба теж скопювати, а стілка /бранзоля/, що побільшує обемистість улекшує нам відзначити певнійше канти в ставовій і пятковій партіях, перш за все ще при копитах з добре виробленою золею /підметкою/. Тому що внутрішна і зовнішна сторона копита мусять бути споювані на цілу довжину, розділюємо копито двома лініями на дві можливо рівні частини.
Перша лінія біжить від переднього хребта понад серединою підбиття і подушки до носа /шпіца/ копита, а друга серединою заднього заокруглення пяти, отже в напрямі стегна. В згаданому рисунку копита, значковані лінії означують ті обі середні лінії й їх рисується вільною рукою гостро затесаним олівцем на копиті. Скоріше одержимо ті обі лінії в той спосіб, що нарисуємо їх при помочі дуже довго закінченого олівця, плоско по кантах. В той спосіб виступають найвищі точки копита.

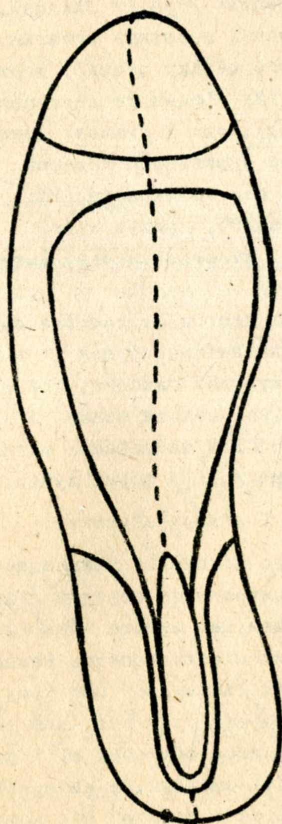

Рис.21. Модель копівання копита.

Б. Приготуі ння листків до копьання.

До копювання надається кожний папір, що є доволі сильний і не натягається /нпр. пергамінова калька/. Щоб одержати листок до копювання відповідноі величини, кладемо копито боком на папір і обрисовуємо довкола його кантів /країв/ олівцем. Тому, що цей рисунок копита при копюванні половини поверхні копита є ще замкненим, / не дає повного образу стопи/, додаємо довкола нього ще 2 цм, головно в тих місцях де виступають особлива сильні випукленя /нпр. подушкові і ставові партіі/, а якщо нога ненормально збудована мусить цей додаток бути відповідно більший. Н рисунку дає нам значкована лінія обрис копита і повну величину скопійованого, прикроєного .листка. Тому, що треба копівати обі сторони копита, витинається два рівні листки. /рисунок ч. 23./

З уваги на те, що скрпійовані листки не даються приложити на всіх загненях копита так як іх витято, треба іх відповідно повтинати. Вирізки треба зробити так глибоко, щоб при натяганнімх на копито не повстали ніякі недотягнення, а крім цього мусять вони так пробігати, щоб від найглибших заглиблень виходили рівночасно як точки осередкові в формі лучів.

В. Знимка копіі з зовні і з"внутра"копита.

Один з приготованих листків до копювання прикладаємо до копита в той спосіб, що вирізки прикривають середні лініі і долішни кант золі/підметки/ копита. Цей листок прикріплюємо опісля 4-6 цвяшками на підвищених місцях копита. Розпочинаємо це на копиті з заду, витягаємо /шпануємо/ при тому гладко папір, однак так, щоб його не перетягнути або, щоб він не порвався. Опісля переносимо запорядком обі середні і долішний кант золі /підметка/ на згадані вирізки. Ця начеркова лінія може бути нарисована на тих вирізках олівцем або котигпежэся середну лінію до копювання чорнилом. Вирізки легко звогчуються а при натисненні середна лінія легко відібється. При натисненні ~~жжж~~ відрізків можемо на копиті зараз відрізати папір, що паде на середну лінію, Як це виконуємо це байдуже, бо всі ме-

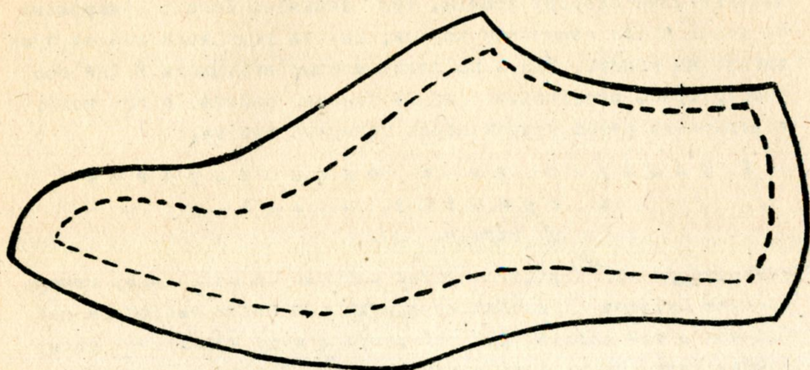

Рис.22.А. Модель копіювання копита

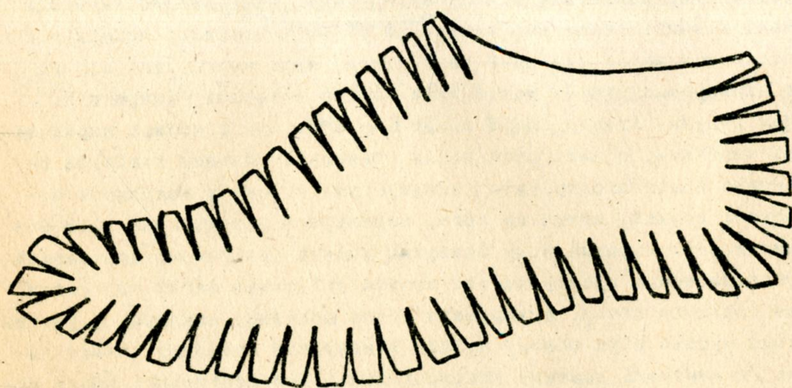

Рис 23. Модель копіювання копита

тоди провадять до добрих вислідів, якщо були старанно виконані. Коли в той спосіб відзначили ми в той спосіб на листку до копіювання одну сторону копита, тоді знимаємо його і прикроюємо на дошці після означених черток, навіть тоді коли листки були витяті на копиті. Канти на дошці мусимо вирівнати. В цей сам спосіб треба скопіювати і другу сторону копита, а обі копії відтворють разом точний образ поверхні копита.

Г. Сполука двох односторонних в основну копію.

Рис. ч. 24.

Кант одного копійованого листка рисуємо на моделевому папері гострим олівцем. Прикладаємо другий копійовий листок на цей рисунок в той спосіб, щоб усі канти в міру можливості точно покривалися. Це не буде всюди можливе. В різних місцях покажуться менші або більші різниці. Другий листок відрисовується тоді над першим рисунком. Різниці форм обох копій покажуться тепер виразно й ті різниці мусимо тепер вирівняти. Протягаємо лінію, що пробігає точно серединою між кантами, що розходяться /віддалюються від себе/. На канті золі /підметки/ можна малі різниці також вирівняти. При більших різницях вказаним є потягнути через долішний кант лінію, якщо моделі для лівого і правого копита не мають бути осібно виконані /викроєні/. Нам рисунку бачимо канти лівої і правої копії копита нарисовані чертками, а витягнена лінія становить основну копію. Чи ос основна копія згоджується згоджується дійсно з половиною поверхні копита, можна це легко перевірити перемірявши її. В різних місцях міряємо цілу поверхню копита при помочі центиметра. Основна копія мусить на тих точках які можна легко перенести на копійний папір, показувати точно половину найденої міри. Так само мусить міра обводу копита виказувати половину канту золі /підметки/і довжину основної копії. При копіюванні копит найкраще послуговуватися т.зв. переставним кутоміром з німецька званим "шмігою"до копіювання копит,/ляйстенкопіршміге/, що має теж примінення і при виконуванні різних технічних рисунків.

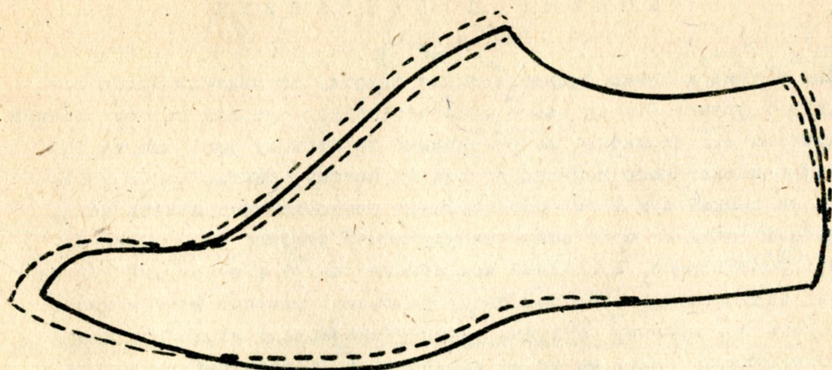

Рис.24. Сполука двох одностайних копій до підставової копії.

Холявкові моделі за копією копита.

Рис. Ч.'25.

Копія копита є точною розвязкою поверхні копита. Основний рисунок треба щойно розвинути. Для моделю на чоботи бракує копії копита цілої горішньої частини халявки /правила/, але тех і модель черевика справляє початково деякі ~~труднощіх~~ труднощі.

Моделі півчеревика.

Рис. ч.25-а.

Щоб можливо легко одержати точки опертя, вставляємо копію копита в прямий кут як цього вимагається при кутовій системі. Почина чинаючи від вершкової точки значимо на прямому боці висоту запятка копіованого копита. /точка А/. Потому кладемо копію копита на прямий кут в той спосіб, що її пятковий кант лежить на висоті точки А, а її задне заокруглення дотикає до прямого боку правого кута, а спідний копіований кант ~~ж~~ є положений 1/2 цм під подушковою точкою Б. В цьому положенні рисуємо начерк копії копита в в правому куті, /на рисунку значкована лінія/. На тому значкованому канті не ма ще закладки, а її величина хитається в залежності від роду верхньої шкіри і прикріплення споду між 1 ~~аxxxx~~ 1 1/2 цм і може бути в рівній ширині додана на цілому долішному канті. На лінії А-Б відзначуємо пятковий кут а 1 1/2 цм під її кінцевою точкою при Ц зачинається горішний кант моделю півчеревика. Для бігу горішнього закінчуючого канту можна як в кутовій системі протягнути помічні лінії. А-Д = 1/4 підбиття, Д-Е= Д-Е =1-1 1/2 цм додатку. Около 1/2 цм перед кінцевою і копійовою лінією зачинається задна халявка, та кант, що її закінчує. В той спосіб осягаємо при півчеревиках це так важне закінчення. При спряжковому черевикові лежить в Ц горішний кант найвищої спряжки, а ця стоїть як це подане при кутовій системі прямо до канту моделю. Поділ цього основного моделю півчеревика можемо зробити коли знаємо основні точки /нормальні/ з кутової системи або за лініями нарисованими вільною рукою. Цей останній спосіб є кращий, бо нормальні точки не можна завсіди приміняти якщо маємо

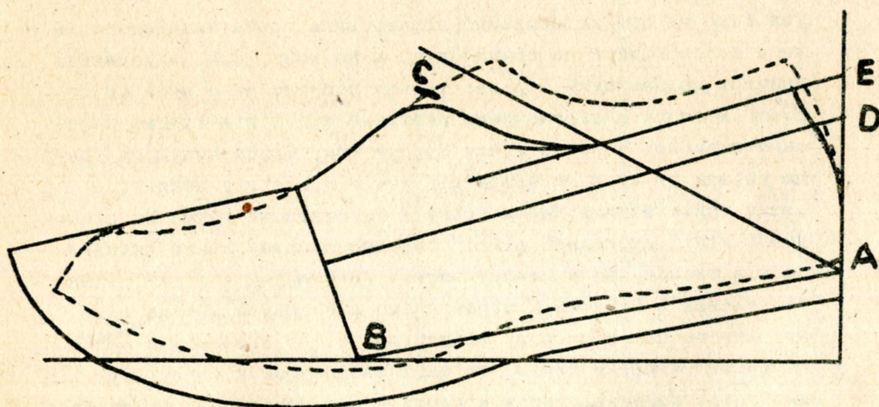

Рис. 25. Халявковий модель після копії копита.

Рис. 25.а.Модель півчеревика /те саме,що в попередньому рисунку.

до діла з хибами стопи або зі стопами покаліченими.Тому, що на початку рисунок вільною рукою є затяжкий, треба при вправах такі моделі класти на копито і в той спосіб можна краще оцінити вигляд готового черевика.

ОСНОВНИЙ МОДЕЛЬ ХАЛЯВКОВОГО ЧЕРЕВИКА

Рис. ч. 26.

Так само як при моделюванні півчеревика треба наперед поставити копію копита на прямий кут, а на канті золі відзначити додаток на закладку.Горішню халяву рисуємо як в кутовій системі.В точці А відзначуємо пятковий кут і відміряємо половину пяткової міри до точки Ц. При тому треба звернути увагу на те,щоб цю міру не брати від точки А,але від запяткової точки копії копита.Через точку Д перетягаємо прямо до підставової лінії /основної лінії/ середню основну лінію халявки. На ній зазначуємо кісткову висоту /Д-Е = Д-Ц - 1 цм/, і висоту халявки Ф-Г.Через Е перетягаємо кісткову лінію на якій розділюємо кісткову міру рівномірно в обі сторони, а через Г горішню кінцеву лінію, на якій зазначуємо кінцеву міру від передньої кінцевої точки міряючи в зад.Через сполуку знайденої точки одержуємо основний модель черевика з халявкою,розпрділ того основного моделю наступає після точок розподілу як це ми пізнали при кутовій системі,однак краще вже з самого початку вправляти рисунок вільною рукою,щоб обзнайомитись зі значенням форми і смаку.

СЕРІЙНІ МОДЕЛІ.

Рис. Ч. 27.

В фабриках взуття, теж в ярмарочних робітнях виробляється черевики і чоботи одної форми і одним способом,але в різних величинах беручи під увагу ту саму копитну структуру /будову/.В тій цілі послуговуємось серійними моделями: Ці моделі можемо відтворити в різний спосіб.Майже у всіх фабриках взуття робиться сьогодні серійні моделі на витискарнях /штанцівках/,машинах які вирізують моделі степенево залежно від наставлення апаратури.Зміна величини наступає за

взуття /ппр ч.42./ має бути викроєний більший модель /нпр.44/ то в цьому відношенні мусять зрости всі інші міри.Нашим зав-

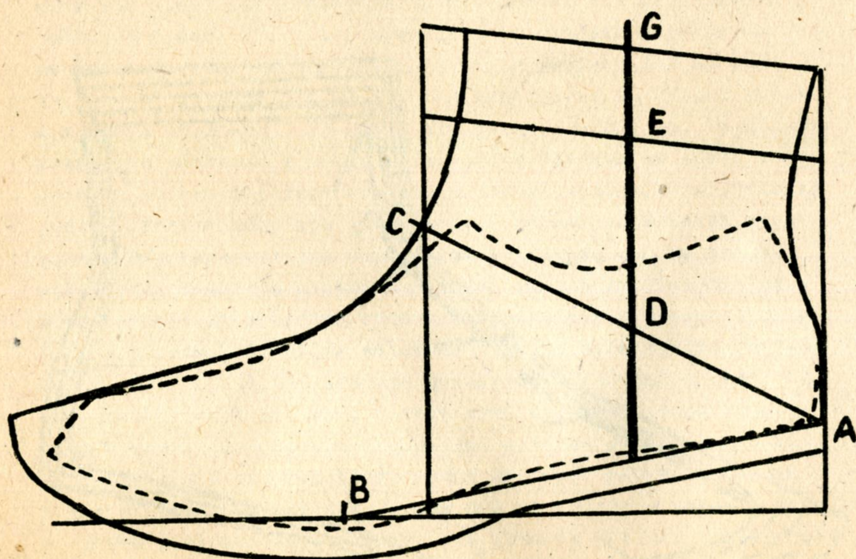

Рис.26. Підставовий модель халявкового черевика після копії копита.

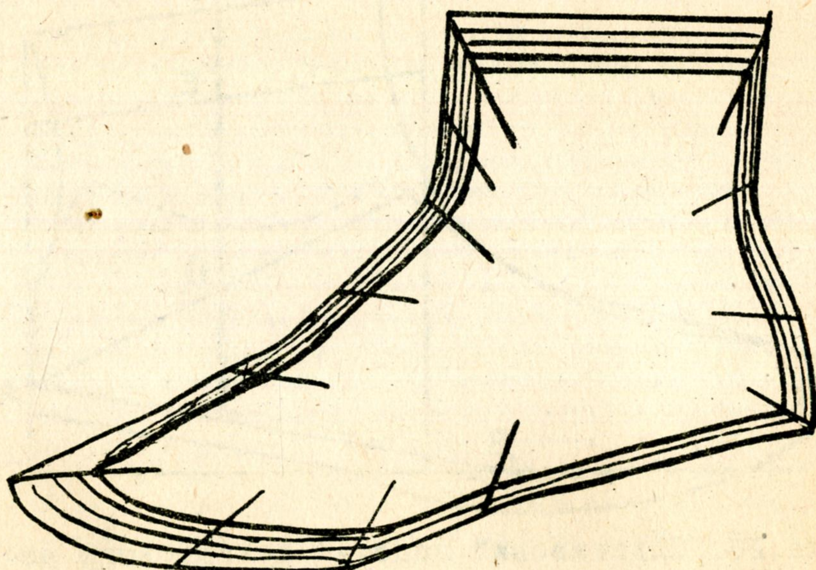

Рис. 27. Серія моделів.

точно обчисленою системою відношення.Якщо модель нпр.ч. 44. має бути викроєний за моделем ч. нпр. 42 то всі інші міри мусять зрости в тому відношенні.Нашим завданням не є вишколювати моделярів для фабрик взуття, і тому хочемо подати тільки загальні відомості про виріб серійних моделів.Це завдання осягнемо в той спосіб,що нарисуємо бажані моделі від найбільшого до найменшого,розділимо іх і прикроємо на пробних моделях чи радше правилах.Тому випробовуємо за мірою рисунку для мужчин чч. 40-46,для жінок чч.36-42, для хлопців чч.36-39,для дівчат і хлопців чч.31-35 і 27-30, а для дітей 23-26 і чч. 18-22.Головно при хлопячих,дівочих і дитячих величинах не можна вибирати за велике підбиття між поодинокими числами,бо повстануть неточні моделі.Якщо при найбільших і найменших моделях усунемо всі недотягнення які показались то відрисуємо на папері найбільший модель,а менший вкладаємо опісля до більшого хх в той спосіб,що відступи обох рисункових ліній стоять в рівному відношенні до зміни величини обох моделів /гляди рисунок ч. 27./За іншими методами шукається в кожному моделі "осередкову точку" від якоі біжать лучі на всі сторони.На лучі одного моделю переносимо відповідні довжини лучів іншого моделю. Сполучна лінія тих означених точок дає тоді рисункову лінію. другого моделю.Це осягаємо краще першим способом.Через рисункові канти обох моделів, перетягаємо довкола помічні лініі./гляди рисунок/.Цю частину помічних ліній,що лежать між обома рисунковими лініями розділюємо на стільки частин,кілько треба взорів.Якщо більший модель представляє дівоче число 35, а менчий ч. 31 то ділимо відтинки ліній на четвертини,так як нпр. між мужеськими величинами 46-40 вимагається поділу на 6 частин.Одержані в то спосіб точки по відповідному злученні дають бажану величину моделю.Щоб між лінійний розподіл скоро перевести послугуємося цирклем.Моделі підшивки /футрівки/ одержуємо так як це подає основний модель.Подібно поступаємо й з верхньою шкірою.Менчий модель вкладаємо завсіди в більший а по перетягненні відповідних ліній помічних ліній ділимо іх. Вправний моделяр не означує всіх роздільних точок,але наколює точки,що ххххх належать до одноі величини правила і зараз іх

викравує. Для початкуючих вказаним є рисувати всі канти моделів а після того відбити їх на моделевому папері і викраяти.

ПРОЄКТИ МОДЕЛІВ.

Не тільки від моделяря фабрики черевиків, але теж від шевця, що бере міру вимагається власних моделевих проєктів. Головно майстер жіночого, люксусового взуття мусить бути приготованим на те, щоб вдоволити бажання і смак своєі клуєнтелі. Хо у визначних моделярів рішають особисті здібності, то всеж таки можна навчитись моделярства чирез вправу. При перших впрпвах користуємось готовими рисунками моделів черевиків і катальогами. Поділ проєктів переносимо на нарисований підставовий -основний взірець модель. Хто працює при помочі копіі копита, може нарисувати розчленування халявки на копиті, а копито скопіювати при помочі пергамену або цельльойдового иаперу і перевести розподіл. Ці вправи робиться так довго, аж набереться певності в конструкціі. Пізніше пробуємо вибрати з проєктів структурні частини і злучити іх в новий проєкт, модель. Так вправляючи доходимо самі до того, що можна комбінувати різні готові проєкти, а рівночасно творити щось нового, власного.

Власні проєкти рисуємо як готові черевики або чоботи і переносимо розподіл рисунку на основний виміряний модель. Добре є теж зробити з папи або з цельльойдового паперу шабльони черевиків і півчеревикі, та чобіт, щоб за кожним разом не треба було рисувати з вільноі руки форми бажаного взуття. Теж при дораджуванні клієнтам при виборі взуття вживається таких шабльонів. На підставі нарисованого черевика людина нефахова має уяву про цілість яку не може завважити на розчленованому, основному моделі. Такі вправи ведуть все до добрих вислідів хоч творити власні моделі на підставі власних концепцій приходиться тільки правдивим таланам.

Тому то Німці і створили свою приповідку, що вправа робить мистцем, бо тільки впертою і послідовною працею можна дійти до мистецьких вмілостей.

Технічні скороти вжиті в підручнику.

1. "Д" - довжина /на всіх рисунках латинкою "Л"/
2. "ПД"-підбиття
3. "Км" - кісткова міра
4. "Гмк" -- горішня міра кінцева
5. "Вз- - висота запятка
6. "Мпд" Міра подушки
7. "Мп" - міра пяти
8. "Вх" - висота халявки
9. "Мл" - міра лидки
10. "З " - запятковий кут /теж"З. кут"/
11. "Гм" - горішня міра

Завважені помилки в підручнику.

написано: має бути:

в рядку 10 з гори на сторінці 34 пропущено ..."бльоках..."
" " 3 " " "встибновується" . . . ."встебновується"
сторінка 36.
в " 3 " " ,стор.43..."хьлявок" ... "холявок"
в " 3 з долини стор.40..."мече" ...." менше"

Назву"підставовий" /модель,рисунок і т.п./ просимо в деяких місцях переміняти на .."основний"..

Всі рисунки означені/за звичаєм вживаним у геометрії/ латинською абеткою, а в тексті замінені українськими буквами в порядку латинськоі абетки,
Латинські букви "ФАв" і "ІКС" вжиті на рисунках, в тексті з уваги на брак тих букв в українській абетці заступлені буквами "Я" і"Ш".

Спис рисунків в тексті: